

Thomas Bernhard: PRED UPOKOJITVIJO

Kritik časopisa The Guardian Andrew Haydon si je predstavo Prešernovega gledališče Kranj ogledal na 51. Borštnikovem srečanje v Mariboru

[repriza 21/10/16]

*Pred upokojitvijo* Thomasa Bernharda je FANTASTIČNA igra. Strupena in ostra je, kakor se ne spomnim, da bi bila kakšna druga, ki sem jo kdaj videl. In zagotovo je njena vsebina ostrejša kakor vsebina večine drugih iger. Napisana leta 1979 je nekakšen brutalen izliv sovraštva o (in iz) avstrijski nepriznani, nepreizpraševani, nepredelani nacistični preteklosti.

Začne se s Claro<sup>1</sup> in Vero, ki sedita v dnevni sobi. Clara govori, Vera sedi v invalidskem vozičku, Clara jo opiše kot gluho in nemo. Zdi se, da Vera sliši Claro in ji tudi odgovarja. Nejasno je, ali se to res dogaja ali pa je igra – no – igra. (Pozneje se nakaže možnost, da Vera »igra vlogo« – a je spet dvoumno, če to pomeni dejansko, ali [je] zdaj \*zares\* gluha in nema v svetu igre in simbolično v njihovih življenjih). Pogovarjata se o Rudolfu Höllerju (Borut Veselko). Hitro postane jasno, da je Höller neskesan nekdanji komandant koncentracijskega taborišča, ki nocoj praznuje Himmlerjev rojstni dan; vaja, ki vključuje to, da se si nadene svojo popolno esesovsko uniformo.

Kakor Kroetzova *Glasba po željah* iz leta 1971 v drugem delu festivala, igra zdaj do določene mere deluje kot zgodovinski dokument. Leta 1979 pa je morala biti dinamit, saj so taki ljudje dejansko obstajali, morda so si njeno premiero celo ogledali sedeči poleg vas v gledališču.

Pri tej postavitvi pa je fascinantno, depresivno in vznemirljivo to, da – kljub stiliziranim lasuljam in tapetam iz sedemdesetih – še vedno jasno in rezko odmeva od rastočega ali celo glasnejšega ponovnega vzpona skrajno desničarskih strank po vsej Evropi. Sediš takole sredi Maribora, v Sloveniji, lepo pospravljen tik ob avstrijski meji in veš (celo če si Anglež), da se ne moreš distancirati od teh zločinov. In tudi igra to ve. Cela stvar je, v bistvu, prav v tolikšni meri prikazovanje sodobne post-brexitske Britanije, kakor je prikazovanje Avstrije ali Nemčije. Ne strinjam se s teorijo, da vas zgodovinski kostumi in/ali druga država nekako »odvežejo odgovornosti«. Če sploh kaj – in ne želim se spuščati v Goodwinov zakon – če lahko primerjate stanje, v katerem je zdaj vaša država, z bivšimi nacisti v Avstriji, potem je to diametralno nasprotje od »odveze«. To je najbolj nujno potrebna in sodobna igra kar sem jih videl letos.

Prav tako k temu pripomore, da je predstava Mateje Koležnik svojevrstna perfekcija. Na eni strani gre za neke vrste wilsonovski plaz tikov in stiliziranega trzanja, hkrati pa jasnosti in neposrednosti

---

<sup>1</sup> pri zapisu je prišlo do napake: Vera je tista, ki govori o nemi in gluhi služkinji, Clara jo posluša. (op. ur.)

resničnega nasilja. [Povedali so mi, da so vse njene predstave videti enako in delujejo enako, ampak a) nikoli prej še nisem nobene videl, b) ne moti me, če ima režiser svoj slog, zato dobi vse točke za to, kar se mi zdi, da je bila ena od najbolj osupljivo dobro izvedenih predstav v Sloveniji.] Oblikovanje Mojce Kocbek Vilmos – odžagan kot sobe, ki nekako se dviguje z malega odra SNG (podobno kot v gledališču Royal Court) je prav tako briljantno, in popolno ga dopolnjujejo kostumi Alana Hranitelja in luč Bojana Hudernika (večinoma en sam velikanski reflektor, usmerjen naravnost v sredino sobe z desne strani parterja – briljantno).

Igra ne prinaša ganljive ali katarzične resolucije. Bolj vam v naročje izprazni golido dreka in vas prisili, da premišlujete o njem. To je igra, ki bi se prelepo – mislim – vključila v nov režim gledališča Gate (in Kristus, prelepo bi spadala, v HOME, saj veste, na kaj namigujem), ampak, ja. Mogoče sem v svojem navdušenju igri odžagal kakšne robove in nianse, ampak to je prvi Bernhardov komad, ki sem ga zares \*dojel\* in zdaj hočem, da ga vsi vidijo.

Povezava na originalno kritiko:

<http://postcardsgods.blogspot.si/2016/10/eve-of-retirement-sng-maribor.html>